

8. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, FEBRUÁR 21.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és politikai újdonságok (a vidéki iratával) együtt egész évre 24 korona, felére 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, felére 8. A POLITIKAI ÚJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, felére 5. Kiszámlázott előfizetésekre a postai megkezdés utáni utólagos is eszandó.

KANT IMMÁNUEL.

1724—1804.

SZÁZ ÉVE VOLT február 12-én, hogy Königsbergben meghalt Kant, a filozofia történetében a legnagyobb elmék egyike, a német gondolkodás egyik legfőbb büszkesége. Csaknem megmérhetetlen az a hatás, melyet Kant a maga korára s az utókorra tett, a tudomány és művészet egyaránt érezte szellemének éltető lehelletét, mult és jelen egyesül az iránta való hódolatban.

A kinek lelke bejárta az egész világot s világosságot élesztett az emberek millióiban: tudvalevőleg sohasem hagyta el Königsberg városát. Ifjkorában mint nevelő működött ugyan néhány vidéki nemesi családnál, de akkor is megmaradt szülővárosa környékén s a téli időket ott töltötte a városban. 1755-ben habilitálták az egyetemen magántanárként, de csak tizenöt évi díjtalan működés után lehetett rendes tanárrá. A porosz állam akkori sanyarú pénzügyei nem engedték, hogy rendkívüli tanszéket állítsanak Németország egyik legnagyobb szellemének. Családot nem alapított, nemes szegénységben s eszmékkel benépesített magányban töltötte életét, a mely a tökéletes szellemi élet ideáljának egyik legteljesebb megvalósulása volt. 1781-ben adta ki a „Tiszta ész kritikáját”. Tizenegy évi mély gondolkodás eredménye e nagy mű; mikor már agyában megvolt, leírása csak néhány hónap munkája volt. Ezután egymásra következtek az e műben megalkotott kritikai alapfoglatokat alkalmazásai az etikára, a jogbölcselethez, a történelem bölcseletéhez, az esztetikára s a vallásbölcselethez; mindenütt átalakító hatással, mindenütt mélyítve a német gondolkodást s új tartalommal töltve el az ellaposodásnak indult német filozófiát. Hatvanhat éves volt, mikor életének ez a csodás termékenységi korszaka megkezdődött. Aligha lehet az emberi művelődés történetében példát találni ehhez hasonló jelenségre: hogy valaki legnagyobb műveit oly életkorban alkossa meg, a mely a legtöbb embernél már az alkotásra képtelen aggkor ideje. Abban a két évtizedben, mely a „Tiszta ész kritikájának” megjelenése s tevékenységének felbeszakadása közt lefolyt, Kant elérte a legnagyobbat, a mit ember elérhet: ereje teljességének érzetét, benső kíváncsiságának megfelelő külső helyzetet, a kortársak csodálatát s mind

messzebb terjedő hatásának öntudatát. A német nemzet legjobbjai ez időben már e hatás alatt állottak s már megkezdődött az az átalakulás, mely a német nép gondolkozásában Kant nevéhez fűződik. E hatás nem szűnt meg azóta sem, a német filozofia néhány évtizeden át elfordította ugyan arcát Kanttól, de ép az utóbbi időkben kénytelen volt mindinkább visszatérni hozzá.

Kant filozofájának történeti jelentőségét nem lehet túlbecsülni. A gondolkodás legnagyobb hőseinek egyike volt ő, az emberi elme benne legfényesebb magaslatai egyikét érte el. A mint

Szokratesz új irányba terelte a görög gondolkodás útjait, úgy hogy minden utána következő görög bölcselet többé-kevésbé az ő alapjaira volt kénytelen állani, a mint Bacon és Descartes meggyújtották a középkor skolasztikus filozofiaja által elhomályosított szemek előtt a természettudományi és matematikai módszer világosságát. — ugyanúgy Kant rendszere is fordulópontja az emberi gondolkodásnak. Kant filozofiaja záróköve és tetőpontja az öt megelőző filozofia s egyúttal talpköve és forrása az utána következőnek. A tizenhatodik, tizenhetedik és tizenkilencedik század gondol-

KANT IMMÁNUEL.

LUCCA a likőrök királya, 1847 az előkelőség kedvence! Kapható csak elsőrangú üzletekben és kávéházakban. **LUCCA-TÁRSASÁG**, Hamburgban. Magyarországi főelárúító: **BRAZAY KÁLMÁN**, Budapest.

MANDULA KORPA ARC ÁPOLÁSRA LEGJOBBAN BEVÁLT SZER **MOTSCH 4. és 5. BÉCS** 113 QUELLENG. 116 SZ. 11. LUGER 3. SZ.

MATTONI-FÉLE **GISSHUBLER** TERMÉSZETES SAVANYÚ-KUT

Kwizda-féle 9930 **kornenburgi marha-táppor.** Élettrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok számára. A legtöbb istállóban 50 év óta használtatik falánkág hiányánál, rossz emésztésnél, a tej jobbtársa és a tehénnek tejbőségének fokozására. 1 doboznak ára K 1.40, 1/2 doboz K 70. Főraktár Magyarország részére: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26. szám.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS es. és kir. osztr.-magy. román kir. és bulgária fejed. udv. szállító. **Korületi gyógyszerész Kornenburgban Bécs mellett.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Legtökéletesebb arcztisztító és szepítőszer a **KRIEGER-féle** **Akácia-crème** 2 korona. **Akácia-puder** 1 kor. **Akácia-szappan** 1 kor. Törv. védve. — Kapható gyógyszerárakban. Főraktár: **Korona-gyógyszár** Budapest, Kálvin-tér. 10170

A női szépség elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkínálóbb és legbiztosabb a: **MARGIT-CREME**, mely vegyítése, sem higanyt, sem ólomot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arczkenőcs pár nap alatt eltávolítja a foltokat, pattanásokat, bőrtöréseket (Mitesszerek) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, homlokhegyeket és az arczot hófehérre, simává és üdvé várszolja. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor. **Margit hülgypor** 1 kor. 20 fill. **Margit szappan** 70 fill. **Margit fogpép** (Zain-pasta) 1 kor., **Margit arczvíz** 1 korona. Hamisítványok büroilag üldözöttek. Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő.

SERRAVALLO **China-bora vassal.** Erősítő szer gyengék, vérszegények és lábbadozók számára. Etvágygerjesztő, idegerősítő, vérjavító szer. 2000-nél több orvosi vélemény. Kitaláló iz. **J. Serravallo — Trieste-Barcola.** Kapható a gyógyszerárakban 1/2 literes üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40.

RETHY BÉLA **GYÓGYSZERÉSZ** **PEMETEFÜZÜKORKA** **BÉKÉSCSABÁN** **ÁRA 60 fillér.** 10157 Minden gyógyszerárakban kapható.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a **MELANOGENE** fekete és barna színben. Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajszát pár perc alatt feketére vagy barnára lehet festeni. A szín állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. Ára 2 kor. 80 fillér. 10159

SCHÖNWALD IMRE arany- és ezüst-ékszergyáros és órásmester, Pécs 122.

13 próbás, hivatalosan fémjelzett valódi ezüst evőkészletek. 10197

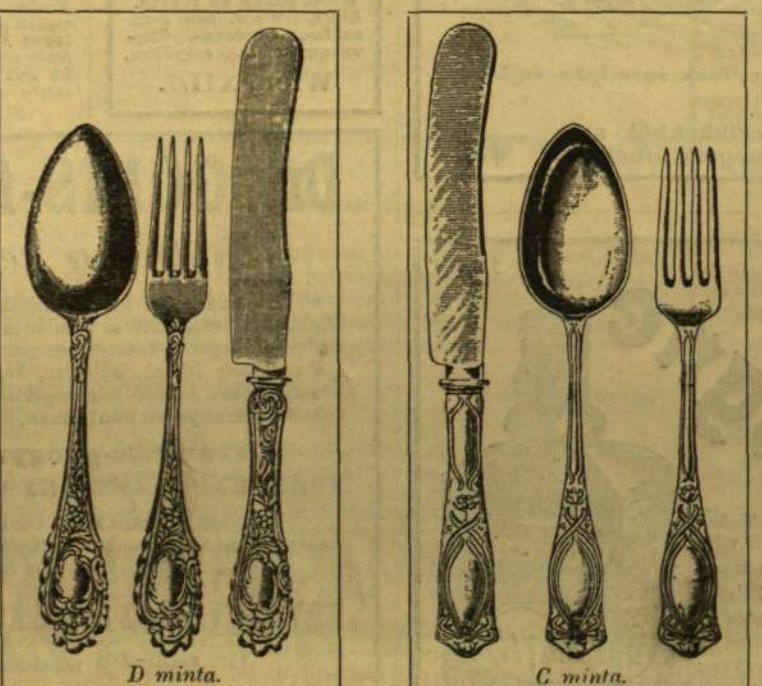
12 személyre nehéz összeállítású ezüst evőkészlet.

Tetszés szerinti monogrammmal véve ingyen.

Tartalmaz:

- 12 ezüst evőkanalat,
- 12 „ kávéskanalat,
- 12 „ moccakánalat,
- 12 „ fagyaltkanalat,
- 12 „ csemegekanalat,
- 12 „ számlót,
- 4 „ sókanalat aranyozva,
- 1 „ pecsenyekést acélpengével,
- 1 „ pecsenye francia villát,
- 12 „ asztali villát, egész ezüst,
- 12 „ csemegevillát,
- 1 „ levesmerőt,
- 1 „ tejmerőt,
- 2 „ vastagételszedőt,
- 4 „ sótarót aranyozva, üvegbeáztatott,
- 12 „ evőkést,
- 12 „ csemegekést,
- 1 „ tortalapátot,
- 1 „ halkést,
- 1 „ halvillát,
- 2 „ cabaretvillát,
- 2 „ sajt- és vajkést,
- 1 pár salátaszekért.

Vidéki megrendelések különös gonddal — postafordultával — csomagolás felszámítás nélkül intézettek el.

Minden egyéb összeállításra nézve költségvetéssel szolgálok.

12 személyre legnehezebb összeállítású ezüst evőkészlet,

D barocco, vagy C új stílus mintából.

Tartalmaz:

- 12 ezüst evőkanalat,
- 12 „ kávéskanalat,
- 12 „ fagyaltkanalat,
- 12 „ moccakánalat,
- 12 „ ny francia villát,
- 12 „ csemege
- 12 „ evőkést acélpengével,
- 12 „ csemegekést acélpengével,
- 12 „ gyűlölkést ezüst, pengével,
- 12 „ számlót (kóstiaasz),
- 1 „ levesmerőt,
- 1 „ tejmerőt,
- 2 „ vastagételszedő kanalat,
- 1 „ tortalapátot ezüst pengével,
- 1 „ salátakanalat,
- 1 „ salátavillát,
- 1 „ sajt- és vajkést,
- 1 „ vajkést,
- 4 „ pecsenyekést,
- 4 „ sótarót aranyozva, üvegbeáztatott,
- 4 „ sókanalat aranyozva,
- 1 „ mártáskanalat,
- 1 „ compotkanalat.

Tiszta ezüst-súly 6 kgr.

Díszes díőfa-szekrényben, szarvasbőr béleléssel, kihúzható fiókkal, a fenti rajz szerint 950 korona.

— Csak nem Borly Gézának a fia?
— De igen.
— No hát akkor nem jól van! — kiáltott fel az őrnagy élénken. — Édes apád a legjobb barátom volt. Folyton levelezésben állottunk. Halála előtt azt írta csodálatos sejtelmek közt: «Kár, hogy nem vagy közel, szeretném a fiam jövőjét reád bízni. Valami ilyen vágy száll a szívemre, mely gondolataimat, valahányszor halálsejtelmeim megújulnak, reád irányítja.» És te most nálam akarsz beállni? Hát mi bajod? Mi végzet hoz ide? Miért akarsz katona lenni?
— Csak úgy, — felelte az ifjú Borly.
— És elhatározott szándékod?
— Megmáshatlan.
— No, abból semmi se lesz. Én nem engedem meg. Különösen ilyen időkben. Más, ha

Reggel egy kis batyut kötött a féhérműjéből s ezzel elbúcsúzván Disznóssy uramtól, mintha haza, Sulyomra készülődne, kiment a piacra, megkereste a zárda csacsiját, mely a Zeheriné asszonyom zöldeségére sátra mögött állt a talyiga előtt könnyező szemekkel és egy levelet csúsztatott a fölébe. A mint a fölébe nyulna, észre vette, hogy ott két levél van. Kivette és szíve megdobbant örömeiben, az egyik levél neki szólt, (a másik Littmaneknek), hamar felbontotta és ezt olvasta belőle: «Kedves Laczi, a mamám nagyon beteg, épen most küldtek értem kocsit, hogy haza menjek. Ne írj nekem levelet, mert nem vagyok itt. Sokat szeretnék írni, de nem érek rá. Én egészséges vagyok és nagyon búsulok szegény mamán. Leveletem senkinek se mutassa meg, szakítsa szét.»

BUDAPESTI BÁLI KÉP. — Lincz Lajos rajza.

pályának választottad volna, de csak így oda menni ágyútolteléknek az önkéntes csőcselék közt, atyád emléke iránti kegyelethől nem hagylak. Különben is gyenge vagy még a puskához meg a borjuhoz. Azért tehát balra nézz, fordulj és takarodj a nagyapádhoz.

Laczi elkéserítette ez a véletlen, de nem olyan fából volt, a kit az akadály visszatart. Elhatározta, hogy Pestre megy és ott áll be. A fővárosban már úgy is fel volt ütve a verbung a «Nyul kaszárnyában». (Jó magyar gondolat osztrák kaszárnyát így nevezni). Szívesen látták a jelentkezőket. Valami nagy tolongás mindazonáltal nem volt észlelhető a kaszárnya környékén.

Összeszámította a pénzkészletét, tíz huszas volt, több mint három pengő forint. Ezzel bátran meg lehet indulni, két huszas Váczig, a postakocsin egy ülés, onnan pedig beviszi a hajó egy huszasért. Élelemre s egyéb szükségességekre még mindig marad hét huszas.

Laczi zsebébe csuszta a drága kincset, a levelet, hogy majd az úton milliószor átolvassa s újra a számárhoz közeledett, hogy visszavegye levelét. Jaj, csak oda ne nézzen valahogy Tumbus apó! Tumbus apó oda nem nézett, nagy alkuban volt egy tyukos ketrecz előtt, s a számár is békén engedett kotorászni a fölében. Őt másforma levelek érdekelték, a Zeheriné asszonyom sátrában egy kosárból frissen, inyesiklandozón kikandikáló saláta-levelek. De hogy ezeket elérje, egyet kellett volna rántania a talyigán s arra mostani siestájában lusta volt. Azaz, hogy más körülmény is hozzájárult, a visszaemlékezés keserősége, hogy t. i. Zeheriné asszonyom némelykor már rajta érte ilyen csínyeken és az asztalon heverő kis mincézzel ütött egyszerűen a pákosztos szájára. Épen ezen filozofált hát, érdemes-e vagy nem a vállalkozás s talán épen azon könnyezett, hogy ilyen nehéz, fejtető problémák közt kell szomorú napjait tengetnie?

(Folytatása következik.)

DALMÁCZIA AZ URÁNIÁBAN.

Már dicső emlékeztető Kálmán királyunk felismerte, hogy Magyarország jövő nagysága, felvirágzása csak akkor lesz állandóan biztosítva, ha az ország délnyugati határát a szabad tenger, az Adria képezi. S ez indította a széles látókörű királyt arra, hogy Dalmáciát a magyar koronához csatolja. De a későbbi Árpád-házi királyaink is tisztában voltak Dalmácia birtoklásának fontosságával s ezért mindig egy-egy királyi hercegre bízták Dalmácia fölött a fő báni méltóságot.

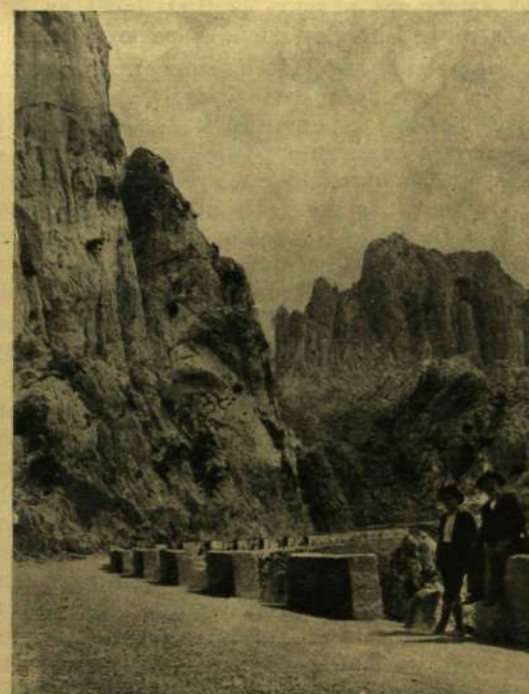
A későbbi viharos századokban azonban elszakadt Dalmácia az anyaországtól, de az egykori együvértartozás érzete nem halt ki s a visszacsatolásnak vannak hívei itt is, ott is. A legbuzgóbbak egyike ezek közül dr. Havass Rezső, a földrajzi társaság alelnöke, a ki hogy az érdeklődést élénkítse, február 18-ikán az

A CETINA ALMISSA MELLETT.

A TOPOLJEI VIZESÉS.

A VELEBIT HEGYSÉGBŐL.

SZENT SIMEON KOPORSÓJA ZÁRÁBAN.

ÓRIÁSI AGÁVÉK MEZZO SZIGETÉN.

KLISSZA VÁRA.

A SPALATÓI DOM HARANGTORNYA.

DALMÁCZIÁBÓL. — Képek dr. Havass Rezsőnek az Urániában február 18-án tartott fölvételéből.

Cholnoky Jenőnek Koreában fölvetett fényképe.
KOREAI FÖLDMÍVES NÉP A JA-LU FORRÁSVÍDÉKÉNEK KÖZELÉBÉN.

kikötővárosok közvetítésével az ország belsejébe irányuló kereskedésnek, szükséges volt azt megvédelmezni rablóátadások ellen. Hogy mily fontosságot helyeztek az Árpádok e birtokukra, mutatja, hogy még a gyenge II. Endre is, nehogy az általános zavarban és fejtelenségben Dalmáciának az országhoz való tartozandósága meglazuljon, az erőskezü, királyhű *Subicsot* nevezte ki bánná közép Dalmáciában s az árulóvá lett *Domold* bánnak fel egész Zaráig kiterjedő nagy birtokait a Klisszától közel fekvő *Brebir* várával együtt a Subicsoknak adományozta, kinevezvén őket egyúttal *Brebiri* örökös grótoknak, mely címet egészen Nagy Lajos koráig viselték, midőn Zrínyi várát nyervén adományul, *Zrínyi* grófok nevet vettek föl. Mikor *IV. Béla* a tatárok előtt a dalmát partokon keresett menedéket, különösen *Trau* városa s ennek grófja, *Brebiri* István mutatták ki áldozatkésztségüket a király fogadásában és védelmében, mivel csakis a *Vegliai* grófok, vagyis *Frangepánok* vetélkedtek e tekintetben.

Nevezetes a *spalatói* dőmnak gyönyörű román stílusú harangtornya, melyet most restaurálnak. Építését magyarországi *Mária*, II. Károly nápolyi és szicíliai király neje kezdette meg, és *Erzsébet*, Róbert Károly neje folytatta. A *zárai* Szent Simeon templomának főkecsége *Szent Simon* ezüstkoporsója. *Erzsébet* királynénak, Nagy Lajos nejének ajándéka e remek ötvösmű, mely ciprusfából készült s erősen aranyozott, szebbnél-szebb domborművű képekkel díszített ezüstlemezekkel van borítva. Ott látjuk rajta Magyarországot és az Anjou-ház címereit.

Ugyancsak a Szent Simeon templomának kincsei között van egy *kehely*, melyet szintén az egyesített Magyar-Anjou címer ékesít s mely Nagy Lajos ajándéka.

Dalmácia gyönyörű tájképei közül is bemutatunk néhányat.

Megkapó a *Velebit* festői láncolatának a képe. A *Velebit*nek legnagyobb bércei 1750 méter magasságba érnek s a délszlávok képelete szerint itt, eme felhővárakban laknak a «fehér vilák», a hegyi tündérek.

Remek kép a *topoljai* vízesés és a *Cetina* *Almissa* mellett lekötő figyelemünket a kis *Busi* sziget is, melynek újabban híressé vált barlangjában hasonló fényjáték látható, mint a *Capri* szigeti kék barlangban.

Maro szigetén *Magneri* báró szép parkjába is élvezet bennünket dr. Havass és megcsodáltatja velünk a parknak óriási *agávéit*.

Dalmáciának egyik fénypontja a *Catene* vagy *Láncz-szoros* a *Bocche di Cattaróban*. Minket, magyarokat különösen érdekel e vadregényes vidék. A *Láncz-szoros* ugyanis nevét onnan vette, hogy Nagy Lajos királyunk 1381-ben e szoros lánczokkal elzáratta, hogy megnehezítse a velencei gályáknak a Cattaró-öbölbe való behatolhatását, nehogy az akkor

magyar uralom alatt állott Cattarót megtámadják.

Főolvasásában dr. Havass Dalmácia irodalmával, művészetével és közgazdasági életével is megismertette hallgatóit.

Az *Uránia-színház*, midőn ily szép, ragyogó képekben mutatta be Dalmáciát, ismét szaporította sikerei számát, melyeket a tudomány és ismeretek népszerűsítése körül már eddig is elért.

Reményi Antal.

KOREA.

Igazán akaratán kívül került bele ez a kis ország a fergetegbe, a mely most földjén dül s a hol két nagyhatalom küzd jövője érdekében. A kis ország függetlenségét már igen régi idők óta ügyszólván a kínai és japán hatalmak egymással való versengése őrizte meg s most hárman vannak, a kiknek nagy érdekei fűződnek Koreához.

Egyoldalal felsziget alakjában nyulik be Korea területe a Japán-tenger és a Sarga-tenger közé. Azért mondom egyoldalalnak, mert a míg a Japán-tenger felé sima, egyenes partok tekintenek, kevés jó kikötővel, addig a Sarga-tenger felé néző partok szaggattottak, s temérdek apró felsziget, sziget, sok jó öböl és kikötő tagozza a felsziget csipkés partjait.

Cholnoky Jenőnek Koreában fölvetett fényképe.

KOREAI KÖLES-HÁNCsOLÓ MALOM.

Az ország belsejében ósrégi, meglehetősen magas hegység lánczai húzódnak, főként délnyugat-északkeleti irányban. Főbb vonásaiban ezt az irányt követi Korea két nevezetes éjjelivel: a *Ja-lu* és a *Thu-mönn* folyó is.

A hegyek lánczai között süllyedt területeket, szép medencéket találunk, a melyeken jó földművelés lehetséges, e miatt sűrűbb a népesség, míg a hegyek közt aránylag csak igen gyérren elszórt községeket találunk, nagyobb részt fallal bekerítve. A hegyek meredekebb részei, különösen a folyók szakadékos völgyei felett igen kopárak, sziklásak: a gránit, mint uralkodó kőzet tompa, gömbölyded fokokban tornyosul az erdőborította halmok fölé. A hegység legmagasabb része a felsziget keleti partjain emelkedik, de magas a Mandsu-ország felőli határvidék is. Itt emelkedik az egész hegyvidék legszebb és legnevezetesebb csúcsa, a mely messze földön híres, az úgynevezett *Pai-san*, vagy fehér-hegy. Ezzel a hegygyel kezdődik a nagy mandsu-országi vulkánvidék, a mely aztán az egész felső Szongari-völgyre kiterjed. A *Pai-san* feltűnik már messziről, hófehér horzszakból álló sziklafaival.

Korea és Mandsu-ország legfőbb ékessége az a sűrű erdőség, a mely a hegység lakatlanabb vidékeit pompás takaróval vonja be. Oly kincs ez, a mely már magában is megérdemli, hogy az országot belevonjuk a művelt nemzetek életkörébe. De hogy megértsük ennek a vidéknek sajátos növény- és állatvilágát, az éghajlatról kell néhány szóval képet nyújtanunk.

Korea déli vidékei már már enyhébb területek s az oceán hatása meglátszik a nyár hűvösebb és a tél enyhébb voltán. Éjszaka felé azonban a mandsu-országi klímát találjuk, a mely csodálatosan hideg telével és nagyon meleg nyarával egészen elüt a hasonló földrajzi szélesség alatt fekvő európai vidékektől. Sokan kérdezték már, hogy miképpen lehet Port-Arthur kikötője befagyva, holott ugyanazon a szélességen van, mint Dél-Olaszország, a hol a téli fagyok majdnem ismeretlenek. A tünemény magyarázata a következőkben van.

Azsia déli és keleti partjain szabályosan váltakozik a szél. Nyáron állandóan a tenger felől fúj a szárazföld felé, télen pedig éppen ellenkezőleg, a szárazföldről jő a szél s a tenger felé tart. Indiában ezt a rendkívül nagy szabályossággal váltakozó szelet *monszun*-nak nevezik s teljesen uralkodik a klíma felett. Hatása azonban még itt, Korea vidékén is döntő. Tavasszal megkezdődik a tengeri szél, rengeteg langyos eső omlik alá s a növényzet egyszerre bámulszoló gyorsasággal fejlődik ki téli álmából. *Radde* említi, hogy egy fűzfát figyelt meg, a melynek levelei egyetlen éjjelen öt centimétert nőttek! Az esőzés eltart egész június végéig. Azután jő a forró nyár: júliusban és augusztus-

ban, a mikor napvédő kalapban kell járni, mert a nap sugarai valóban perzsölően tüznek alá. Szeptember igen szép, enyhe, hűvös éjjelivel és meleg nappalokkal. Októberben a szél elkezd a szárazföld, *Szibéria* felől fújni. Egy hét alatt vége az olaszországi éghajlatnak s leesik a hőmérő 10 fokkal a fagypontra alá. Csikorgó hideg, teljesen derült és száraz tél kezdődik ekkor, a mely egész márcziusig tart. Pekingben, a mely ugyanazon a szélességen van, mint Nápoly, leszállt már a hőmérő télen 50 fokkal is a fagypontra alá.

A vidéknek tehát olaszországi, vagy még melegebb nyara és szibériai tele van. Ez meglátszik a növény- és állatvilágon is. A fák mind éjszakaias jellegűek, szibériai fajok, míg az egy éves növényzet csodálatos arányokban fejlődik ki. Fa nagyságúvá nő az elvadult kender, jegenyefárá magasodik az utszeli bürok arasznyi vastagságú törzsszel, stb. Az Amurban ott van a foka és a jégmadár, a partjain zúgó sűrű erdőben pedig a *bengáli tigris* testvére, a vastag bundájú óriási nagyságú mandsu tigris üvölt. Ugyanezt az ellentétet valamivel kisebb mértékben megtaláljuk Koreában is, úgy a növény-, mint az állatvilág terén.

Ez a sajátos éghajlat az oka annak, hogy a kikötők most keményen be vannak fagyva. Ezért szerette volna az orosz a háborút elhúzni legalább a tavaszig, a mikor pedig a rengeteg esőzés miatt szintén nem valami kellemes az időjárás a háború viselésére. Ilyenkor különösen az a lapály, a melyen a mandsu-vasut húzódik végig, el van árasztva s határa beláthatatlan víztükrök lepik el a Nonni és Szongari egyesülésének vidékét. A Jalu folyó is hatalmasan megárad ilyenkor s alig lehet majd rajta hadseregekkel átkelni. A nyár vége volna a legalkalmasabb a háború viselésre, ilyenkor szenvednének legkevesebbet a katonák a klímától.

A koreai nép a legbékésebb, legszelidebb keletázsiai népek közé tartozik. Ósrégi kínai műveltsége van, azonban fejlődésében még a kínaiak mögött is elmaradt. Az emberek gondolkozás módja éppen olyan, mint a kínaiaké: ők is a békét tartják a legfőbb jónak. Személyes érintkezésem a koreaiakkal arról győzött meg, hogy ez igen tehetséges, rokonszenves nép, ügyes földmives és kereskedő. Ruházatuk tiszta fehér, nyáron egész könnyű gyapot-, vagy selyem-szővet, télen pedig vastagon vattázott, paplanszerű nadrág és hasonló, hosszú újjú kabát. A ruhájuk szabása olyan, mint a kínaiaké volt néhány száz évvel ezelőtt. Fejükön széles peremű, régi divatú czilinderhez hasonló kalapot hordanak, hajukat egyetlen, hosszú magas kontyban felkötve viselik, úgy mint a kínaiak a mandsu-dinasztia trónrajtása előtt. Épületeik is mind abból a korból való kínai stílusra emlékeztetnek, a mikor még Kínában nemzeti uralkodók alatt magasra fejlődött a kínai építőművészet.

A kínaiakkal való örökös küzködés békés megoldása végett széles földszalagot jelöltek ki közös megállapodással Korea és Mandsuországot között, a melyen nem volt szabad senkinek sem letelepedni. Ez a semleges terület később, különösen a legújabb időben vesztett jelentőségéből s a szegény, sokat üldözött határszéli nép lassanként megtelepült itt is. Korea határvidékeiről való az a két kép is, a melyet egy magyar utazó eredeti felvételeiből mutatunk be. Cholnoky Jenő ott járt a Thu-mönn és a Jalu folyók forrásvidékeinek a közelében s ott dús aranylélő helyeket fedezett fel. Az ott lakó koreaiakkal a kínaiak igen lenézően bántak, sokat üldözik őket s azért csak a rejtettebb hegyzugokban élnek nyomorúságos életet. Alacsony házaik egészen elrejtőznek az őserdő homályába, művelt földjeik termését lopva aratják le. Szerszámaik igen régies alakúak, mondhatni kezdetlegesek. Hancsoló malmot úgy készítene, hogy nagy gerendából óriási kanalat farnak ki. A kanál vízszintes tengely körül forog s fejébe állandóan víz csorog. A mikor megtelik a kanál, akkor lebillen a feje, a nyele meg fölemelkedik, de a kanálból csakhamar kifolyt a víz s a sulyos gerenda kalapácszerű nyúlánya beleüt a régies cserépedényben álló, hancsolni való köles közé. — Ekéjük tisztán fából van.

Most ismét rossz sorsra jutott a szegény koreai nép. Rettenetű fergeteg sötét felhői gyűlnek össze az ország felett. Akár függetlennek marad, akár

Jaye Mishio.

Dr. Kinoszuke Inouye.

JAPÁN GEOLOGUSOK BUDAPESTEN. — *Liffa Auréli* felvétele.

pedig valamelyik nagyhatalom elfoglalja, minden körülmények közt ő lesz a legnagyobb vesztes, a háború Korea népét fogja tönkre tenni s ismét nyomorúságra jut a szerencsétlen, a melynek ez volt a sorsa már évezredek óta.

Barang.

KÉT JAPÁN GEOLOGUS BUDAPESTEN.

A múlt hetekben két japán geologus járt hazánkban. Főként a selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémia és a budapesti földtani intézet tanulmányozása végett jöttek hozzánk s csaknem három hetet töltöttek itt. A japán kormány ugyanis minden két évben százötven főiskolai hallgatót és más fiatal szakembert küld ki tanulmányútra, a kik fejenként tízezer jent, azaz harmincezer koronát kapnak úti-költséggel s bejárják a földkerekséget. E tekintetben a magyar főiskolai oktatásügy messze áll a japánoktól. Nálunk ugyanis a budapesti tudomány- és műgyetem és a kolozsvári egyetem együttvéve tíz főiskolai tanárjelöltet küld tanulmányútra, fejenként ezer forinttal. Költségvetésünkben e czélra évenként húsz ezer korona van fölvéve, míg a japán kormány évenként több mint két millió koronát fordít külföldi utazási ösztöndíjakra. Ez az adat világot vethet Japán áldozatkészségére kulturális célok érdekében.

A két Budapesten járt japán geologus már másfél éve távol van a «fölkölk nap országától». Éjszak-Amerikán át jöttek Európába, és a múlt tavasztól kezdve Angliában, Francia- és Olaszországban jártak. Augusztus havában részt vettek a bécsi nemzetközi geológiai kongresszuson s azután Németország bányavidékeit tanulmányozták. Január közepe táján érkeztek hazánkba s itt úgy selmeczbányai, mint budapesti tartózkodásuk alatt igen jól érezték magukat. Selmeczbanán dr. Böckh Hugó bányatanácsos és geológiai tanár minden tőle telhetőt megtett, hogy kellemes emlékekkel távozzanak az ősi bányavárosból, az akadémia tanári kara barmkettét is rendezett tiszteletükre. Budapesten főképp a földtani intézet Stefánia-úti múzeuma volt tanulmányaiknak cölje, de megnézték a Nemzeti Múzeumot és az egyetemi intézeteket is. Lóczy Lajos egyetemi tanár és dr. Cholnoky Jenő adjunktus — Kelet-Ázsia e két kiváló ismerője — nagyon szívveligen kalauzolták a japánokat Budapesten, *Szentlőgy* Tamás bányatanácsos pedig estélyt adott tiszteletükre, a

melyen a földtani intézet igazgatója s számos magyar geologus is részt vett.

A szíves magyar vendégszeretet jól esett a japánoknak, s bevallották, hogy másfél évi útjuk alatt sehol ilyen otthonosan nem érezték magukat. Meg is akarták hosszabbítani budapesti tartózkodásukat, de a háború kitörésének hírére vissza indultak, s azóta már túl a Szezi-csatornán, valahol az Indiai-oceán táján imádkoznak Japán győzelméért.

Érdekes lesz a két japánról egyet-mást elmondani.

A fiatalabbik: dr. *Kinoszuke Inouye*, 28 éves, csendes, komoly férfi; szakjában igen képzett; németül folyékonyan, angolul törve beszél. A mint mondja, kínai eredetű, s valószínűleg előkelő családból származik. Erre vall finom testalkata, keskeny arca, magas homloka és csak kissé ferde vágású szeme.

Az öregebbik: *Jaye Mishio* 36 éves, kollégájánál elevebb s beszédesebb férfi, nyelvismérete is nagyobb. Temperamentumos volta miatt gyakran furcsa helyzetbe került a mi viszonyaink között, a mit azonban humorosan fogott fel; míg fiatalabb társa előkelő komolyságot inkább megővta. *Jaye* azt mondja, hogy ajnó-eredetű és hogy Jézo szigetről származik. Tudvalevőleg az ajnók voltak Japán őslakói, ma azonban már kihaló felben vannak. Az ajnó név embert jelent, de a japánok barbaroknak (jebi) nevezik őket. Tagbaszakadt, vállas emberek, széles orral, dús bajuszszal és szakállal. *Jaye* azonban épen nem mutatja az ajnó tipust, sörte vastagságú bajusza és szakállja, magasan ívelt szemöldöke s ferde vágású szeme inkább a mongol vérről kevert japánra utalnak. *Jaye* különben költő is és társaságban a jó boroktól kedvre gyűlvá, nemcsak szavalt, hanem el is énekelte költeményeit.

Olykor magas szárnyalába csapott költeménye, társa is fölemelkedett s egymáshoz hol beszélve, hol énekelve, végre hangos kiáltással fejezték be az ódát. Ilyenkor szemük kiegyenesedett, míg nálunk tudvalevőleg a besüppent embernek áll a keresztben a szeme. A pohárköszöntőnél *banzáj*-t kiáltanak, a mi annyit jelent, hogy «élj tízezer esztendőig!» Mikor én is *banzáj* mondvá keocintottam, *Jaye* kolléga udvariasan válaszolt: «élj az örökkévalóságig!» Mindkét japán nős ember s a költő-geologusnak több gyermeke is van. Náluk nagyon könnyű a házasságkötés, a hatóság a nő nevét a férfi neve mellé írja s kész a házasság. Épp ily könnyű az elválás is. Erre elég, ha a férfi elbocsátó levelet ad az asszonynak, megnevezve az elbocsátás okát. A leggyakoribb okok: irigység, iszákosság, trágár beszéd, féltékenység, engedetlenség a férfi anyja, tehát az anyós iránt. Ezért oly hűségesek és engedelmesek a japán nők!

Jaye Mishio egyebek közt a következő japán regét mondotta el: A világ kezdetén csak egy pár Isten volt: Iszangi és Iszamani. Ezek egy fecske-pártól megtanulták a szerelmet s idővel hét gyermekük született. A gyermekek közül egyiknek, a napistenőjének unokája: az első mikádó. A hatalmas császár utazása közben, a mikor már az istenek is elszaporodtak, két leánynyal találkozott, kik közül a szebbiket, a ki olyan volt, mint a cseresznye virág, feleségül vette. Ezért lettek azután gyermekei, az emberek is ép oly szépek és mulandók, mint a cseresznye virág. Ha a csunábbikat vette volna el, halhatatlan lett volna az emberiség! E szerint tehát a mikádó isteni eredetű, de az emberekben is van némi isteni lényeg, a mi meg nem hal, hanem a túlvilágban tovább él. A szellemek tisztelete ezért egyik főparancsa a sintoizmusnak, a japán nemzeti vallásnak.

Japán geologus-kollégáim nem a sintoizmust követik, sem a buddhizmus tanításait, hanem Konfuciuszt, a ki minden más vallásalapítóval szemben azt hirdette, hogy az üdvösséget már e földön elnyerhetjük, ha okosan tudjuk az életben a munkát az élvezettel összeegyeztetni.

Dr. Papp Károly.

GRÓF ANDRÁSSY DÉNESNÉ SZOBRA.

Mikor gróf Andrásy Dénesnek, a ritka nagyarányú jótékonyaságról ismert főúrnak hasonlóan jótékony szellemű neje elhunyt, Rosznyón, a hol a jótékonyasági és kulturális intézmények

Ligeti Miklós szoborműve.

nagyobb mértékben élvezték a grófnő bőkezűségét, mozgalom indult meg emlékszobrának létesítésére. A szükséges pénzösszeg rövid idő alatt összegyűlt.

Eleinte az volt a terv, hogy a szobrot Gömör vármegye szülöttével, *Holló Barnabás* ismert szobrászművészünkkel készítették. *Holló* el is készítette a mintát. Művén a mellszobor talapzata előtt özvegy asszony áll kezeivel egyik kis gyermekét emelve. A gyermek jobbával virágot nyújt fel a főalaknak, a kihez az özvegy is hálas arccal tekint fel. Az özvegy baloldalán áll egy nagyobb leányka, ki a szobor talapzatára tesz le virágot. A szépen sikerült mintát a

szoborbizottság már-már el is fogadta kivitelre, utolsó ülésén azonban nézet-eltérések merültek fel, mire azt a határozatot hozták, hogy nyilvános pályázatot hirdetnek.

A pályázatot január 15-iki határidővel ki is írták; *Holló Barnabás* nem vett benne részt. Így is szép eredménye lett a pályázatnak: huszonegy pályamű között válogathatott a bizottság.

Az első díjat *Horvai* és *Szamosvölcsky* közös pályatervének ítéltek oda, melyet kivitelre is elfogadtak. A mellszobor talapzatán Jézus alakja vezet két kis gyermeket a jóságos arczú grófné elé; e gondosan mintázott csoport szépen illeszkedik bele az egész szobormű egyszerű s mégis hatásos szerkezetébe.

A második díjat nyert pályaterv, mely *Ligeti Miklós* szobrász s *Bálint* és *Jámbor* építésszek közös műve, egy nőalak széles szalagos palmaágat nyújt a grófné felé, oldalt pedig gyermekét karjaiban vivő anya tekint fel rá reménykedve.

Szintén anyát állít gyermekeivel a harmadik díjat nyert pályamű, *Andrejka József* munkája; az anya megatott arccal beszél két kis gyermekének a nemes szívű grófnéról s szívének jóságáról.

A szobrot október 27-én, a grófné halálának évfordulóján fogják nagy ünnepélyességgel leplezni.

EGYVELEG.

* **Abdul Hamid szultán**, ki mindig attól fél, hogy meggyilkolják, konstantinápolyi palotájában egy egész sor golyómentes hálószobát rendeztetett be, melyeknek fekvését csak legmeghittebb emberei ismerik. A szultán soha sem tölt két éjszakát ugyanazon szobában, és csakis néhány percczel a lefekvés előtt jelöli meg a szobát, melyben aludni akar.

* **Az orosz iskolákban** az a legnagyobb kitüntetés a tanulókra, ha a császárné nevének kezdő betűjét arannyal kék selyem szalagra hímelve kapják. Az így kitüntetett tanuló utóbb mint hivatalnok is nagyobb fizetésre tarthat igényt.

* **A szent-péterváriak** általában nagyon későn fekszenek le. Éjjel után egy órakor a város főutcáin legnagyobb a forgalom, a legtöbb színházban pedig az előadások csak éjfélkor kezdődnek.

* **A new-yorki Broadway-utca** két oldalán levő különféle hirdetések elolvasása — feltéve hogy

Andrejka József szoborműve.

valaki naponta nyolcz óráig olvasna — legalább is tíz napba kerülne.

* **A legelső zálogház** 1198-ban Bajorországban nyílt meg. Londonban, hol ez időszert a világ legtöbb zálogháza van, az első ilyenmű intézetet csak 1361-ben szervezték.

* **Dániában a patkányok** ellen már évek óta irtó háborút folytatnak, mivel kitűnt, hogy járványos betegségek leginkább a patkányok által terjednek el. A múlt év utolsó öt hónapja alatt Kopenhágában és Frederiksborgban 104.000 patkányt pusztítottak el; egy-egy patkány hullájáért 20 fillért fizettek.

* **Egy new-yorki milliomos** Albany-ban lévő vilájának egyik termét igen nagy értékű levél- és egyéb bélyegjegyekkel díszítette fel.

TISZA LÁSZLÓNÉ MENYASSZONY KORÁBAN.

ÖZVEGY TISZA LÁSZLÓNÉ.

1831—1904.

Február 8-ikán meghalt az erdélyi Beszterczen egy nemes lelkű, kiváló magyar nő: *Tisza Kálmán* bátyjának, *Tisza Lászlónak*, a szabadságharc vitéz katonájának özvegye. Hetvenhárom évet élt, családi és női erényekben gazdagon, gyermekei boldogságában keresve s találva boldogságát és megnyugvását. Halálát régibb keletű szívбай okozta, mely néhány hét előtt kiújult.

Az elhunyt úrnőnek atyja egy felsőmagyarország földbirtokos, dr. *Holles Dániel*, édesanyja pedig *Török Katalin* grófnő volt. Kétéves korában árvaságra jutott s ekkor a fővárosba került a Mayerfyné nevelő-intézetébe. Mayerfyné később neje lett *Szőnyi Pál* ismert nevű pedagógusnak, a ki egykor nevelő volt a *Tisza*-családnál. Itt ismerte meg *Holles Ottiliát* *Tisza László*, s miután a moóri csatában kapott tizenhat sebéből kigyógyult, nemsokára nőül vette. Mezőnagysáni birtokukra költöztek Erdélybe, a mely országrész közéletében *Tisza László* évek során át széleskörű és jelentékeny szerepet vitt. *Tisza László* 1902 augusztusában halt meg; mint most özvegye, ő is 73 éves korában. Házasságukból öt leány született, egyikük azonban, *Margit*, még kicsiny korában elhunyt. Leányait messze földön híres, példás gondnal és szeretettel nevelte *Tisza Lászlóné*, ki nemesak mint feleség és gondos családanya, de mint honleány is mindenkor nemesen töltötte be egy magyar asszony kötelességeit. Társadalmi s különösen jótékonyági mozgalmainkban mindenütt az első közt láttuk s később a jótékonyági tevékenységben lelkes munkatársakul csatlakoztak hozzá leányai, kik közül *Ilna* gróf *Tisza István* miniszterelnök, *Eliska* Zeyk Károly földbirtokos, *Jolán* gróf *Bethlen Pál* főispán és *Anna* Sándor János belügyi államtitkár neje lett.

Tisza Lászlóné jótékonyágát legjobban ismerték Mezőnagysáiban; a község református lelkésze, *Péter Antal* egyebek közt a következőket írja róla:

„Szerfelett örült, ha valakivel jót tehetett különösen a szegények, betegek s az iskolás gyermekek voltak állandó gondoskodásának tárgyai, az iskolás gyermekeknek minden vizsga, minden karácsony alkalmával osztott ki hasznos tárgyakat, s ilyenkor mindig megvendégelte őket. Együtt örült a gyermekekkel, de örömet és ajándékozásait nyilvánosságra hozni mindig megtiltotta.

„A rendnek, pontosságnak, takarékoságnak mintaképe volt, családias és igazi magyaros szép lakásában a padlástól a pinczéig minden a maga helyén volt, maga szeretett mindent eltenni. Munka és foglalkozás nélkül sohasem lehetett látni, igazi élvezete volt a folytonos, kitartó munkálkodás.”

Tisza Lászlóné egyik leánya, gróf *Bethlen Pálné* családja körében töltötte élete utolsó idejét s ott is hunyt el 73 éves korában. Leányai, vejei, kiterjedt családjának összes tagjai a legbensőbb szeretettel vették körül az áldott lelkű úrnőt, betegsége alatt gróf *Tisza István* miniszterelnök is kétszer meglátogatta. Négy leánya már hosszabb idő óta ott volt nagybeteg anyjuk mellett s a legodaadóbb ápolásban részesítették.

A miniszterelnök anyósa súlyos betegsége hírére február 6-ikán sietve utazott le Beszterczére, de állami teendői következtében kénytelen volt visszatérni Bécsbe a delegációk ülésére, ott értesült február 8-án a súlyos csapásról s Bécsből leutazott Gesztre, hol február 11-ikén, a temetés napján, a család tagjai teljes számban gyülekeztek össze. Az elhunytat a *Tisza*-család sirboltjában helyezték örök nyugalomra, hol férje, leánya s a *Tisza*-család többi tagjai nyugosznak.

TECK SÁNDOR HERCZEG ESKÜVŐJE.

Az ősi windsori királyi kastélyban fejedelmi fényű esküvő volt: közelebb, az uralkodóház két ifjú tagja mondott egymásnak örök hűségesküt: *Teck Sándor* herceg és *Alice*, *Albany* hercegnője. Ez az esküvő minket magyarokat is közelről érint a völgyrévén, a kinek ereiben apai nagyjánya révén magyar vér, az ősi Rhédey család vére foly. Lapunk már eddig is több ízben megemlékezett a *Teck*-hercegi családról s most még a következő adatokat közöljük róla:

Teck Sándor herceg *Teck Ferencz Pál* Lajos Sándor hercegnek fia, kinek atyja a költői tehetséggel s a magyar nemzet iránti, kötelességeiben is nem egyszer kifejezett rokonszenvével nevezetes *Württemberg* Sándor herceg, anyja pedig *Rhédey* Claudine grófnő volt, a hajdan híres s rövid ideig erdélyi fejedelemséget is viselt *Rhédey*-család bájos leánya. *Württemberg* Sándor herceg Bécsben szerette meg a grófkisasszonyt; házasságuk után a *Hohenstein* gróf nevet kapta az osztrák császártól. Fia, *Ferencz*, 1863-ban a *Württemberg* uralkodótól a *Teck* herceget kapta; ifjúkorában Bécsben szolgált mint dzsidás-tiszt, 1864-ben pedig, mikor a hannoveri királyi pár kíséretében látogatást tett Londonban, megismerkedett *Edvárd* királlyal, az akkori walesi herceggel és nejevel, a kik nagyon megkedvelték s meghívták, telepedjék meg Angolországban. Csakhamar megnyerte a *cambridgei* herceg leányának, *Mária* *Adelaide* hercegnőnek, az angol udvar egyik legszebb és legkedveltebb hercegnőjének szerelmét, a kit 1866-ban nőül is vett.

E házasságból származik *Teck Sándor* herceg, mint szülőinek negyedik gyermeke s harmadik fia 1874-ben született. Hogy milyen nevelésben részesült, el lehet képzelni anyjának következő szavaiából, melyeket gyakran hangoztatott: „A gyermeknek épen elegendő, ha megtanul engedelmeskedni, megtanulja a leckeit és növekszik; nem vesz sokat részt a társaságban, korán kel és fekszik, hogy el ne veszze gyermek frissességét. Manapság túlságos sok a koraérett gyerek.” A hercegnő maga vezette gyermekei nevelését ezek szerint az elvek szerint. Sándor herceg az angol arisztokrácia hagyományos iskolájában, az *Eton*-kollegiumban végezte tanulmányait, majd a katonai pályára készült elő a *sandhursti* katonai akadémiában, honnan mint huszártiszt került ki. Ezredével Indiában szolgált nagy kötelességtudással, 1896-ban pedig a délafrikai Natalba helyezték át, hogy részt vegyen a matabelek elleni hadi operációkban. A harcokban vita nélkül viselte magát *Baden-Powell* tábornok seregében, egy ízben oly ügyesen támadott huszárral a vad ellenségre, hogy ezzel eldöntötte

TISZA LÁSZLÓNÉ ÉLETE UTOLSÓ ÉVEIBEN.

az angolok javára a csatát. 1897-ben Londonban volt *Viktória* királynő gyémánt-jubilumán, az ünnepélyek után csakhamar vissza akart térni Dél-Afrikába, de otthon marasztotta anyja halála. 1898-ban azonban már ismét a hadseregnél volt Natalban s meglátogatta *Pre-tóriában* az öreg *Krügert* is. Ezután rövid időre Angolországba került ezredével együtt, de nem sokára ismét a harcra szólította a boer háború kitörése. Részt vett a *Colesberg* körüli harcokban, *Cronje* bekerítésében és fogságba ejtésében, *Kimberley* fölmentésében, a *Bloemfontein* felé vezető nagy és nehéz utban. Mafeking fölmentésénél mint Mahon tábornok hadsegéde küzdött. Úgyzólván folyton csatáiban volt, vitézségével becsületre vált katonai hírnevének, a fáradságot, nélkülözést úgy tűrte, mint akármelyik közkatona. Az angol lapok akkoriban sokat írtak a hercegi fiatal lovaskapitány haditetteiről.

Menyasszonya *Albany Alice* hercegnő, *Lipót* hercegnek, *Viktória* királynő legifjabb fiának és *Helén* *Waldeck-Pyrmont* hercegnőnek leánya, 1883-ban született. Az angolok mint a leányos báj és kedvesség példaképt ünneplik. Korán megözvegyült anyja nevelte nagy gondnal és szeretettel s alapos műveltséget sajátított el vele, különösen a kémiában és az irodalomban. E mellett mint igazi angol nő, a sportnak is nagy híve, szeret gyalogolni, kitenőn lovagol és jó evezős is. Nagyon szereti a színházat. Sokat utazott, különösen Németországban, a hol az előkelő társaságok szintén nagyon kedvelik.

Az esküvőt *Viktória* királynő halálának évforduló napján, február 22-én tartották. Jelen volt az angol királyi család teljes számmal, élén a királlyal, továbbá *Emma* özvegy hollandi királyné, *Charlotte* *Württembergi* királynő, stb.

EGYENLŐSÉG.

Barrie J. M. négyfelvonásos fantasztikus színműve. Fordította *Fái Bála*. — Először adott a Nemzeti Színházban 1904. január 15-én.

A Nemzeti Színház igazgatósága az év elején színrehozott egy sajátos, fantasztikus angol színpadi művet, a mely egy csapásra meghódította a közönséget. *Barrie J. M.* „*Egyenlőség*” (az eredetiben „*The Admirable Crichton*”) című darabja ez, mely Londonban az utóbbi évek egyik legnagyobb színpadi sikerét aratta. *Somló Sándor* igazgató a nyári szünet alatt megnézte a londoni előadást, s fölsimerve benne azokat az elemeket, a melyek a mi közönségünkre sem téveszthetik el hatásukat, megszerezte a mű előadási jogát, lefordíttatta, teljesen a londoni színpad szerint állíttatta ki s a Nemzeti Színház művészeinek kezében az „*Egyenlőség*” ritka nagy hatást tett. Egy hónap alatt tizenöt előadást ért meg, mindannyiszor zsúfolt ház előtt.

Pedig ebben a darabban nincs semmi szen-

Holló Barnabás szoborműve.

Horvai és Szamosvölcsky szoborműve.

GRÓF ANDRÁSSY DÉNESNÉ ROZSNYÓI SZOBRÁNAK TERVEL.

A közoktatásügyi miniszter a mintarajziskola kiállításán. A mintarajziskola, mely Székely Bertalan festőművész vezetése alatt egyike legelső művészeti intézeteinknek, érdekes kiállítást rendezett növendékeinek festményeiből, rajzaiból, plasztikus műveiből. Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter K. Lippich Elek miniszteri tanácsos kíséretében február 18-án délelőtt megtekintette a kiállítást. Hendrich Antal ifjúsági elnök kalauzolta a minisztert, ki a látottakról elismerően nyilatkozott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tudományos Akadémia febr. 15-iki ülésén szaktudományi előadásokat tartottak, Wartha Vincez elnöke alatt, Magócsi-Dietz Sándor bemutatta Hollós Lászlónak az Akadémia megbízásából készült „Magyarország Gasteromycetái” (gombái) című terjedelmes művét, melyet az Akadémia díszesen kiállítva, képekkel adott ki. Utána Lengyel Béla terjesztette elő Konek Frigyes két vegytani értekezését. Végül Lenhossek Mihály bemutatta tanárségédének, Bakay Lajosnak életművét.

A Petőfi-Társaság február 14-iki ülésén Erdődi Béla egy olasz költőnek, Cassone Giuseppe-nek Petőfiből fordított újabb kötetét ismertette. Cassone könyvből tanult magyarul és nagy vonzalmat érzett Petőfi iránt, kinek költészetét közvetlenül magyarból kívánta átültetni. Már régebben lefordította a „Tündérmot”, most pedig a „Szerelem gyöngyei” című költemény-sorozatot adta ki „Perle d'Amore” cím alatt. Az előzőben Ferenczi Zoltán-nak Petőfi életrajza alapján közli a költemények keletkezésének történetét. Erdődi meleg méltatással szölt az olasz fordításról. — Jakab Odón két költeményt olvasott föl Jögrné-Draskóczy Ilonától, ki a temesvári Arany-Társaság alakuló gyűlésén több költeményével kellett figyelmet. Pósa Lajos egy könyvkereskedelmi szakember, Wiesner Jakab „Irodalom és közönség” című alatt irt megfigyeléseit olvasta föl, melyeket a közönség könyvtárlásáról tett. Főleg arról panaszkodik tapasztalatai alapján a szerző, hogy a könyv szeretete nincs meg közönségünkönél, hogy divatosabb lehet tenni sok mindenféle okos és okatlan dolgot, csak a könyvet nem. A közönség hálátlan írói iránt s még szerencse, hogy ennek ellenére mégis gazdagodik az irodalom. Zemplényi Árpád felolvasta Dombay Hugónak, a Petőfi-Társaság legutóbbi Buljovszky-pályázatán jutalommal kitüntetett költeményét, melynek címe: „A gög”. A közönség rokonszenvesen fogadta a költeményt, melyet lapunk mai számában talál az olvasó. Pósa Lajos adta elő még néhány gyermekversét. A felolvasó ülés után zárt ülés volt, melyen Szana Tamás titkár bejelentette, hogy Dombay Hugó nyitrai ügyvéd a Buljovszky-jutalom díját, 200 koronát visszaajándékozta a Társaságnak. A Társaság ez összeget újabb pályázatra fogja kitűzni.

A Néprajzi Társaság február 17-iki ülésén gróf Kun Géza elnököl. Csiky János olvasott föl a XVI. századbeli magyar zenéről. Fölörölte a régi följegyzéseket, fejtegette a népdal és a népzene ritmusát. Nyolcz dalt is bemutatott, mindnyája XVI. századbeli. A legrégebbi egy daltörredék 1510-ből, azután egy virágének 1540-ből, tánc-

Lady Mary (Márkus Emilia) I. felvonás.

dal 1562-ből, fegyvertánc 1588-ból, dali-tánc 1583-ból, ugrós-tánc 1583-ból és hajdu-tánc 1580-ból. Az énekrészeket Raskó Géza adta elő, hárfán Revere Gyula kísérte. A tánc-darabok bemutatására Csiky János egész kis zenekart szervezett, a mely tárogatóból, hárfából, oboából, klarinétból, fagótból és spanyol csörgőből állott. — Herrmann Antal a néprajzi munkásság szervezéséről tartott előadást s kivált a néprajzi bibliográfia művelését ajánlotta melegen.

A Történelmi Társulat közgyűlése február 18-án ment végbe, gróf Teleki Géza és Zsilinszky Mihály államtitkár elnöklésével. Zsilinszky Mihály, a társulat ügyvezető alelnöke megnyitotta beszédében azt fejtegette, hogy a társulat főállásának harmincznyolcz esztendeje alatt sikeresen népszerűsítette történelmi-kat s bár még nem jutott célhoz, de közeledik feléje. Nekünk az ezeréves mult nemcsak a kegyelet tárgya, de kincsesháza az igazságnak és a bölcseségnek; forrása a hazafiságnak. A megnyitó után az elnökségre és választmányra adták be a szavazatokat. A régi elnököket: Teleki Géza grófot, Thaly

Kálmánt és Zsilinszky Mihályt újból megválasztották s jobbra a most kilépő választmányi tagokból újították meg a választmány egyharmadát.

A szavazatok megolvasása alatt Szádeczky Lajos „Kurucz emlékek Törökországban” czímen beszámolt az ősi Rákóczi-zarándoklat tudományos eredményéről. Erről épen Szádeczky irt lapunkba több cikket. A konstantinápolyi kegyeletűs ünnepok után Szádeczky harmadmagával ellátogatott a Virágok mezejére, a hol Thököly Imre és Zrínyi Ilona meghaltak, aztán Rodostóba, a hol II. Rákóczi Ferenc száműzetésben meghalt s a hol a hűséges Mikes Kelemen maradt utolsóinak a bujdosók közül. A Virágölgyet ma már másképp hívják a Gögdag alján, az egyik patak neve Magyar-patak, egyik halomnak Magyar-dag. A mi Rákóczi és menekült társai után az idők viharában megmaradt mint hely, épület vagy erélye, Szádeczky mind felsorolta s a Történelmi Társulatnak ajándékozta a magával hozott ereklyéket, ezek közt Rákóczi ivó poharát és kávé-findzsját. Kiemelte még Szádeczky azt a nagy barátságot, melylyel a török hatóságok fogadták őket.

MI UJSÁG?

A farsang. Február 16-ával a farsang ugyan véget ért, de hamvazó szerdán túl is folynak még a mulatságok. Az ifjuság nem tagadja meg magát s a főváros híres szép leányai és asszonyai ezúttal is kivették részüket a farsangból s a jótékony-ság sok leleményességgel használta föl a mulatozó kedvet, a bálókbl tekintélyes összegek folytak be jótékony és közérdekű cselekedetekre. Budapest főrangú társadalma, melynek a jótékony-ság érdekében sok jó ötlete szokott támadni, — egyszer lovagjáték, máskor jelmezese este, — az idej farsangot Ezüst-bállal gazdagította. A jövedelem a budapesti első gyermekmenhely s a szamaritanus-egylet javára szolgált.

Február 12-én volt ez a fényes mulatság, mely fényével, a benne nyilvánult előkelő izléssel emlékeztet a farsangok sorában. Az arisztokrácia összefogott a társadalom mozgató erővel, hogy a jótékony-ságot szolgálja. A hölgyek öltözékeiben, a nagyterem díszítésében s a bál rendezésében egyaránt választékos izlést és ragyogó pompát fejtettek ki.

A Vigadó nagyterme két oldalán harmincz páholyt állítottak föl s bevonták ezüstben csillogó drapériával, ezüst szőlőlevél girlanddal. Mindenik páholy egy-egy ezüstlugas volt, a melynek díszítésében versenyre kelt az izlés és a bőkezűség. A terem falát villamos lámpák sora futotta be, a menyegyzetről pedig a hatalmas csillárokon kívül tizenkét ivlámpa szórta a fényt. Ezüst ragyogásban uzsott a terem, fehér sugarak csillantak mindenfelé, mintha a jótékony-ság pompás temploma nyílt volna meg. A páholyok fölött fehér galambok tartottak ezüst szőlőlombot s az emeleti karzatokon ezüstös nagy fehér drapériák fonódtak egymásra. Csakhamar benépesültek a páholyok. Ragyogó

Tomcsányi Esz: Barbarina, a strázsesternő a francia operett-jelenetben.

toalettekkel, fantasztikus kalapokkal és szikrázó ékszerekkel vonult föl a páholyok közénsége: azok a hölgyek, kik nem vettek részt az álarcos mulatságban; s egyszerre teljes lett a bálterem csodás képe. A páholyok pontban tíz órára megteltek a legelőkelőbb közönséggel, míg a bál álarcos közönségének gyülekezése eltartott tíz óra utánig.

A lépcsőházban zöldelő pálmálgitén át jöttek az ezüstös ruhájú, álarcos hölgyek s a fekete frakos urak, rendezők vállukon ezüstszalaggal, kezükben ezüstbottal vezették a közönséget. Az ezüst dominós álarcos hölgyek a kis teremben gyülekeztek s föltizenegyor páronként vezették őket a rendezők a nagyterembe, a Radics és Berkes egyesült bandái által húzott Rákóczi-induló hangjai mellett. A hölgyek öltözékeiben rendkívüli fény és pompa nyilvánult: így többek közt gróf Hadik-Barkóczy Endréné mint walkír jelent meg ezüst pikkelyes, testhez álló ruhában, fején hattyúzárnyas csillogó sisakkal, gróf Szapáry Pálné fején pedig villámfényű diadém ragyogott, nehéz sárga selyem ruhája gyöngyfonalakkal volt ékítve. Az ezüst-bált gróf Wenckheim Frigyesné kezdeményezte, mint főrendező pedig gróf Karolyi Mihály, dr. Spett Ferenc és Spett Elek buzgólkodtak.

A legelőkelőbbek és legzajosabbak voltak a farsang utolsó napjai, a mikor számtalan helyen tartottak kisebb-nagyobb mulatságokat. Az izraelita nőegylet farsang vasárnapján rendezte a Vigadóban jótékony-célú álarcosbált. Zártabbkörű piknik volt a Park-Klub s az Országos Kaszinó szép termeiben, de majd minden egyéb társaságban is folyt a tánc.

A főváros előkelő hölgyei még egy nagy jótékony-célú bálra készülnek: a nagy bálra. A hölgyek csakis magyar gyártmányú, honi babos ruhában jelennek meg. Idősb Lovassy Ferenczné úrhölgy elevenítette föl az eszmét, hogy a hazai ipar érdekében a hölgyek ismét öltöjék föl az egyszerű honi ruhát és tegyék divattá.

József főherceg levele a fővároshoz. Budapest főváros közgyűlése mély részvétét és fájdalmát fejezte ki József főhercegnek és Klotild főhercegnőnek a nagy csapásakor, mely fiatal lányuk Klotild Mária főhercegnő halálával érte őket. A főhercegnő Fiumében február 12-ikén kelt és a főpolgármesterhez intézett szép levélben köszöni meg a főváros részvétét és ezeket írja:

„Azt a szolgálatot, a melyet a bánat eme nehéz napjaiban a székesfőváros közönségének szívből jövő, őszinte s oly megható szép módon nyilvánult részvéte nekem tett, míg élek, feledni nem fogom! Szegény anygallá lett leányom gyermeki szívének egész szeretetével csüngött szép székesfővárosunkon, hisz benne hitte életének legszebb korát élhetni s most benne aluszsa az igazak örök álmát! Édes megnyugtatóssal tölt el azon tudat, hogy a mily igaz szeretettel viseltetett a fő- és székváros közönsége a megboldogult irányában annak élete során, hogy a mily igaz részvételt osztott fájdalomban, ép oly igaz kegyelettel fogja annak emlékét, drága hamvait őrizni! Méltóságos Főpolgármester Uram! Fogadja Ön és Budapest fő- és székváros nagydídemű közönsége hálás köszönetemet és legyenek meggyőződve, hogy ama szeretet, a mely részvétükben megnyilvánult, szívemben teljes viszhangra talált és hogy irántuk táplált szeretetem nem szűnik meg soha!”

* Keller Helénnek, a siketnéma-vak amerikai leányuk „Regénytár-unkban most folyó önéletrajza a közönség körében sokfelé kelt rokonszenves érdeklődést. Az önéletrajz fordítója, dr. Boros György nemrég Kolozsvárt a Dávid Ferenc egyetemen felolvasást tartott Sullivan kisasszonyról, Keller Helén tanítónőjéről s ez alkalomra az unitárius kollegium szép új díszterme zsufolásig megtelt érdeklődő közönséggel. Az előadásnak nagy volt a hatása; a kolozsvári vakok intézetéből is jelen volt két fiú és két leány-növendék. A vak gyermekeket nagyon megalotta amerikai társuk története s dr. Boros György útján a következő levelet küldték neki:

Keller Helén kisasszonynak

Boston.

Dr. Boros György tanár úr felolvasásából, mi, a vakok kolozsvári intézetének növendékei is értesültünk arról a meglepő eredményről, melyet ön ért el az önképzés terén. Ez a tudat örömmel tölti el a mi lelkünket is, mert reménységet nyújt nekünk is, hogy ha szorgalmasan tanulunk, a mi lelki szemünk is megnyílnak, mi is elsajátíthatjuk a szép és hasznos ismereteket. Ebből a kedves alkalomból örömmel üdvözljük önt, az oceánon túl lakó költői lelkű társunkat s kérjük, hogy gondoljon mindig szeretettel a magyarországi vak testvéreire. Kolozsvárt, 1904. évi február 7-ikén. A Kolozsvári vakok intézetének növendékei.

Kossuth gyászünnepe. A főiskolák ifjusága országos gyászünneppé rendezte márczius 20-ikán, Kossuth halálának évfordulóján. Az ünnepélyrendező központi bizottság pár nap előtt tartott értekezletén részt vettek az összes ifjusági egyesületek képviselői is és megállapították a sorrendet.

Délelőtti gyászisteni tisztelet lesz az evangélikusok Deák-téri templomában; ezt követi a Vigadóban rendezendő művészeti matiné, melyen a főváros legelőkelőbb művészei fognak részt venni. Délután kivonulás a temetőbe, a hol megkoszorúzzák Kossuth sírját s este a Vigadó nagytermében folatják az ifjuság Kossuth-seregletét. Az országos ünnepély védőjéül az értekezlet megválasztotta: Berzeviczy Albert dr. közoktatásügyi minisztert, Heinrich Gusztáv dr. budapesti és Apáthy István dr. kolozsvári egyetemi rektorokat, Halmos János székesfővárosi polgármestert, a főrendiházi tagok közül: Bánffy Dezső és Prónay Dezső bárókat és Rákosi Jenőt, az országgyűlési képviselők közül: Apponyi Albert grófot, Kossuth Ferencet, Madarász Józsefet, Zichy Jenő és Zichy János grófokat, Szemere Miklóst, Ugron Gábort, Holló Lajost, Beöthy Ákóst és Eötvös Károlyt. Felhívják csatlakozásra azokat a városokat, a melyekhez Kossuth Lajos életének nevezetes eseményei fűződnek, ugymint Debreczent, Czegledet, Nagy-Köröst, Kis-Monokot, Sárospatakot, Eperjest stb.

Kant emlékezte. A nagy német filozofus, Kant Immanuel halálának századik évfordulóját február

Szentgyörgyi Lenke: Gaston kadét.

„A HAJDUK HADNAGYA” MAGYAR SZÍNHÁZI ELŐADÁSÁRÓL. — Szvetitsky fényképei.

Ráthonyi Ákos: Boronay, a hajduk hadnagya.

13-ikán Németország tudományos testületei mind megülték. De különös fényűző szülővárosában, Königsbergben, hol a német egyetemek is küldöttségileg képviseltették magukat. A budapesti egyetemen dr. Alexander Bernát, a bölcsészeti tanára és Kant fő művének egyik magyar fordítója rótt le a kegyelet tiszteletét, előadást tartván a nagy bölcsész életéről, műveiről s ezeknek hatásáról, jelentőségéről.

Adományok jótékony célra. Dungenyrszki Lázár, szent-tamási nagybirtokos, a Bácska egyik leggazdagabb embere 301,000 koronát ajándékozott jótékony célokra. Ez a nagy összeg összeköttetésben van azzal a kártyaadóssággal, melyet az adományozó fiának kellett volna kifizetni, de a család kifogást tett ellene. Az adományból százezres korona jut a József főherceg védnöksége alatt álló tudósbajosok budapesti szanatóriumának, ugyanannyi a budapesti Majka Angelina szerb nőegylet leánynevelő intézetének; 40,000 korona a vöröskereszt-egyesületnek; 20,000 korona a magyarországi hírlapírók nyugdíj-intézetének; 21,000 korona az országos gazdasági munkás- és cselédségítő-pénztárnak és végre 20,000 korona a budapesti önkéntes mentőegyesületnek. — Százezer koronát ajándékoztak a legközelebbi napokban néhai Schwarcz Ábrahám és neje gyermekei szülei emlékére különböző jótékony célokra, az önkéntes mentőknek, a tudósbajosok szanatóriumának, hírlapírók nyugdíj-intézetének, szűnői gyermektelepnek, a cirkevenczei László főherceg gyermek-szanatóriumának, a gyermekvédő-egyesületnek, az izraelita hitközségnek és iskoláknak.

Két miniszteri tanácsos. A földmívelési miniszteriumnak két érdemes miniszteri tanácsosa vonult nyugalomba a közelebbi napokban: Tormay Béla miniszteri tanácsos és Máday Izidor miniszteri tanácsos, ezimel ellátott osztálytanácsos. A király Tormay Bélát az államtitkári czimmel tüntette ki, Máday Izidor pedig legfelsőbb elismerésben részesült.

A monte-carlió sakkverseny február 18-ikán Maróczy Géza győzelmével végződött. Maróczy 7 1/2, Schlechter 7, Marshall 6 1/2, Gunzberg 4, Marco 3, Sviderszki 2 egységgel fejezték be a versenyt. Maróczy nyerte tehát az első díjat, ötezer frankot. A többi nem kap díjat, hanem minden nyert játékért negyven-negyven frankot.

HALÁLOZÁS.

Csermői Fascho-Moys Sándor miniszteri tanácsos a belügyminiszteriumban, a városi ügyek előadója, február 15-ikén meghalt Budapesten. Született Lugoson 1842-ben; tanulmányait Temesvárott és Budapesten végezte. Aradmegyeiben mint al-, később mint főjegyző szolgált és onnan került a fővárosba. A belügyminiszteriumban eleinte a megyei, utóbb pedig a fővárosi osztályt vezette. Régebbi idő óta készült már megrendült egészsége miatt nyugalomba vonulni. A fővárosi ügyek rendezése körül kifejtett munkásságáért a Szent-István rend kiskeresztjét nyerte el, ezenkívül még a vaskorona- és a Lipót-rend III. osztályának volt birtokosa. A február 18-iki temetésre megjelent gróf Tisza István miniszterelnök és belügyminiszter; Perczel Dezső

Oriolton (Pethes) és Mary (Márkus Emilia) a puzta szigeten. III. felvonás.

Lord Loan (Boros) és Eliza (Delli Emma) a puzta szigeten. III. felvonás.

Mary (Márkus Emilia) a puzta szigeten. III. felvonás.

AZ „EGYENLŐSÉG” NEMZETI SZÍNHÁZI ELŐADÁSÁBÓL. — Szvetitsky fényképei.

